

ב"ה

מַעֲשֵׂי חֲסִידִים

הנהגות ומעשיות למשמעותם
של דרכי החסידים

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

תנועת הנוער
צבאות השם
בארץ הקודש

מַעֲשֵׂי חֶסֶדִים

•
ליקוט וכתיבה: הרב מנחם מענדל דורון
עריכה לשונית: חיים לוריא, יוסף מיכלשווילי
הגהה תוכנית: הרב מאיר וילשאנסקי
ייעוץ: הרב פנחס צבי מרגליות
ניקוד: מ.מ. ניקוד
עימוד ועיצוב: עקיבא פרידמן
ציורים: מענדי ירוסלבסקי

•
יוצא לאור ע"י
תנועת הנוער צבאות השם בארץ הקודש
יו"ר: הרב דוד נחשון
מנהל: הרב לוי נחשון

רח' חב"ד 6 נוף הגליל ת.ד. 1035
טלפון: *3628
דוא"ל: tzivot.h770@gmail.com

•
כל הזכויות שמורות ©
תשפ"ב • 5782

פְּתַח דְּבָר

מִלְבַד לַמוֹד תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת יִשְׁנֶה חֲשִׁיבוֹת רַבָּה גַם לַהֲנַהֲגָה בְּדַרְכֵי הַחֲסִידוֹת, שֶׁהֵרִי "לֹא הַמְדֻרָשׁ עָקֵר אֲלֵא הַמַּעֲשֶׂה".

עִם סֵפֶר זֶה תּוֹכַל לַצַּעֵד יָד בְּיַד בְּדַרְכֵי הַחֲסִידִים וְלַהֲכִיר אֶת הַנְּהַגוֹתֵיהֶם, לְלַמֹּד אֶת הַמְּקוֹרוֹת שֶׁל כָּל מְנַהֵג וְהַדְרָכָה חֲסִידִית וְלַהֲבִין אֶת הַסִּבָּה מִדּוּעַ הֵם כָּל כָּף חֲשׂוּבִים וְהַכְרָחִים.

כְּמוֹכֵן, שֶׁהַמְטָרָה שֶׁל הַסֵּפֶר הַזֶּה הִיא לֹא רַק לְלַמֵּד, אֲלֵא בְּעֵקֶר - לַעֲשׂוֹת. כְּשֶׁנִּכְרֵי וְנִדְעֵי הֵיטֵב כִּי צַד חֲסִיד צָרִיךְ לְהַתְנַהֵג, נוֹכַח גַּם לַעֲשׂוֹת זֹאת טוֹב יוֹתֵר, וּבְכַךְ לְהִיֹּת רְאוּיִים יוֹתֵר לְהַקְרָא בַּתֶּאֱרָ הַנַּעֲלָה - "חֲסִיד".

•

בְּסֵפֶר זֶה הַשְׁתַּדְּלָנוּ לְכַלֵּל אֶת מֵרֵב הָעֲנִינִים הַקְּשׁוּרִים לַהֲנַהֲגָה בְּדַרְכֵי הַחֲסִידִים, מִלְבַד אֵלּוֹ הַקּוֹבְעִים בְּרַכָּה לְעַצְמָם: הַתְּקַשְׁרוֹת לְרַבִּי (נְדָפֶס בְּסֵפֶר 'מְתַקְשְׁרִים'), הַפְּצַת הַיְהוּדוֹת וְהַפְּצַת הַמַּעֲיָנוֹת, וְעֲנִינֵי אֶהְבֵּת יִשְׂרָאֵל (נְדָפֶס בְּסֵפֶר 'לִיבָא').

אֲנִי בְּטוֹחִים שֶׁהַלְמוּד בְּסֵפֶר זֶה וְהַהֲתַחֲזָקוֹת בְּהַלִּיכָה בְּדַרְכֵי הַחֲסִידִים, יִזְרְזוּ וְיִפְעֵלוּ אֶת הַתְּגִלוֹתָיו שֶׁל הַרְבֵּי מְלַךְ הַמְּשִׁיחַ לְעֵינֵי כָל, בְּגִאֲלָה הָאֲמִתִּית וְהַשְּׁלֵמָה תְּכַף וּמִיָּד מִמֶּשׁ, וְחִילֵי 'צַבָּאוֹת הַשָּׁם' יַעֲמְדוּ בְּשׁוֹרָה הָרֵאשׁוֹנָה לְקַבֵּל אֶת פְּנֵיו.

תְּנוּעַת הַנַּעֲר 'צַבָּאוֹת הַשָּׁם' בְּאֶרֶץ הַקִּדְשׁ

מפתח

7.....	דָּרָךְ סְלוּלָה..... נלמד בו על מהותם של דרכי החסידים, פעלתם ומעלתם	פְּרָק 1
15.....	עֶפֶר וְאֶפֶר..... נלמד בו על הבטול, הפשטות והענוה המאפיינים את החסיד, ומהיום יחד מרכיב יסודי ועקרי בעבודת ה' בדרכי החסידות	פְּרָק 2
23.....	גֵּאוּה חֲסִידִית?..... נלמד בו על האפן הנכון של 'בטול' חסיד, וכיצד נתן להיות 'גאוותן חסיד'...	פְּרָק 3
31.....	הִבֵּל הִבְלִים..... נלמד בו על הצורה בה חסידים מתייחסים להבלי העולם הזה	פְּרָק 4
39.....	לְמָה? כִּכְהָ!..... נלמד בו על הנהגת החסידים ב"אתפזיא" - להרגיל את עצמם לא לעשות מה שמתחשק	פְּרָק 5
47.....	ה-GPS חֲסִידִי..... נלמד בו על החשיבות לקבל הדרכה מחסידים מבגרים, ולמנות משפיע אישי שיִדְרִיךְ אותנו בעבודת השם	פְּרָק 6
55.....	קִנְיָה לְךָ חֵבֵר..... נלמד בו על החנוף בו הדריכו רבותינו נשיאינו את צאצאיהם ותלמידיהם - לרכש לעצמם הרגל קבוע לכתב את מה שהם שומעים ולומדים	פְּרָק 7
63.....	מָה הַסְּפוּר?..... נלמד בו על מקומם החשוב של הספורים בחנוף החסיד ודרכי החסידות	פְּרָק 8

71.....	כְּדוֹר שֶׁל אֵשׁ וְשִׁמְחָה.....	פְּרָק 9
	נִלְמַד בּוֹ עַל הַשִּׁמְחָה הַחֲסִידִית וְעַל הַמַּעֲלוֹת הַנִּפְלְאוֹת שֶׁהִיא מַעֲנִיקָה לָנוּ בַּעֲבוּדַת ה' בְּדַרְכֵי הַחֲסִידוֹת	
79.....	לִפְרָץ אֶל הַגָּאֲלָה.....	פְּרָק 10
	נִלְמַד בּוֹ פְּרָטִים נוֹסְפִים עַל הַשִּׁמְחָה הַחֲסִידִית, וְעַל הַכַּחַשׁ שֶׁלָּהּ לַהֲבִיא אֶת הַגָּאֲלָה	
87.....	טַפּוּחַ מֵעַל הַקֶּרֶקַע.....	פְּרָק 11
	נִלְמַד בּוֹ עַל הַרְקוּד הַחֲסִידִי, וְעַל הַמַּשְׁמַעוֹת הַפְּנִימִית שֶׁלּוֹ	
97.....	הַכֹּל בְּסִדְרָא?.....	פְּרָק 12
	נִלְמַד בּוֹ עַל הַצָּרָר וְהַמַּעֲלָה בְּשִׁמְרָה עַל סֵדֵר בְּכָל תַּחֲוֵמֵי הַחַיִּים, וּבַעֲבוּדַת הַשֵּׁם	
105.....	לְדַעַת לְסֵפֶר.....	פְּרָק 13
	נִלְמַד בּוֹ עַל יְקָר הַזְּמַן, וְעַל הַהֲכָרַח לְנַצֵּל אוֹתוֹ כְּרָאוּי	
113.....	מִתְחַבְּרִים.....	פְּרָק 14
	נִלְמַד בּוֹ עַל הַתְּפִלָּה הַחֲסִידִית, וּמְקוֹמָהּ הַעֲקָרִי בְּדַרְכֵי הַחֲסִידוֹת	
119.....	הַיּוֹרְשִׁים.....	פְּרָק 15
	נִלְמַד בּוֹ עַל מַעֲלַתָּהּ שֶׁל הָאֲמוּנָה הַיְּהוּדִית, וְהַבִּטּוּי הַמוֹחְשִׁי שֶׁלָּהּ בְּדַרְכֵי הַחֲסִידוֹת	
127.....	מִמַּצֵּעַ הַמַּחְבֵּר.....	פְּרָק 16
	נִלְמַד בּוֹ עַל חֲשִׁיבוֹת הַהֲתַקְשְׁרוֹת לְנִשְׂיַא הַדּוֹר	
135.....	לְצִיֹּת.....	פְּרָק 17
	נִלְמַד בּוֹ עַל הַבִּטּוּל הַמַּחְלֵט לְנִשְׂיַא הַדּוֹר, וְהַהֲכָרַח לְמַלֵּא אֶת כָּל הַרְאוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת	
143.....	מְשִׁיחַ אִידוֹ!.....	פְּרָק 18
	נִלְמַד בּוֹ עַל הַחַיּוֹת הַמִּיְחָדָת שֶׁיֵּשׁ לַחֲסִיד בְּעֵינֵי מְשִׁיחַ וּגְאֲלָה	
151.....	הַרְגֵּל הַשְּׁלִישִׁית.....	פְּרָק 19
	נִלְמַד בּוֹ עַל נְתִינַת הַצְּדָקָה בְּדַרְכֵי הַחֲסִידוֹת, וְעַל הַכַּחַשׁ שֶׁיֵּשׁ לְמַצּוֹן זֶה לְקָרֵב אֶת הַגָּאֲלָה	

159.....	לפנים משורת הדין.....	פרק 20
	נלמד בו על דרכם של החסידים להדר בקיום המצוות הרבה מעבר למה שהם חייבים	
167.....	ובא במים.....	פרק 21
	נלמד בו על מסירות נפשם של חסידים לטביל במקוה כהכנה לתפילה, ועל משמעותה של הטבילה	
175.....	מי יודע לנהוג?.....	פרק 22
	נלמד בו על המקורות והחשיבות של מנהגי חב"ד, והקשר שלהם לביאת משיח	
183.....	ונפלינו.....	פרק 23
	נלמד בו על הלבושים שנוהגים החסידים ללבש בימי חל, שבתות ומועדים, ובביאת משיח...	
191.....	קלמוס הנפש.....	פרק 24
	נלמד בו על הנוגון החסידי: מעלתו, ענינו, חשיבותו ונפלאותיו	
197.....	גדול שמושה.....	פרק 25
	נלמד בו על מהותה של התנועות חסידית	
203.....	יותר ממלאכים.....	פרק 26
	נלמד בו על כחה של התנועות חסידית לפעל ישועות בגשמיות וברוחניות	
209.....	בכל מקום וזמן.....	פרק 27
	נלמד בו על המקומות המתאימים והזמנים הראויים להתנועות חסידית	
215.....	משקה המשמח.....	פרק 28
	נלמד בו על הסבה לאמירת 'לחיים' בהתנועות, ועל 'גזרת המשקה' שתקן הרבי מלך המשיח	
223.....	לישן כמו אריה.....	פרק 29
	נלמד בו על הצורה בה חסיד קורא קריאת שמע שעל המטה, ועל חשיבות ואופן עשיית החשבון-נפש	

פָּרָק 1

דָּרָךְ סְלוּלָה

נִלְמַד בּוֹ עַל מְהוּתָם שֶׁל דְּרָכֵי
הַחֲסִידִים, פְּעֻלָּתָם וּמַעֲלָתָם

יוצאים לדרך

התאר "חסיד" מופיע כבר בדברי חז"ל. ואין הפונה לחסידים של תנועת החסידות, שהחלה להתגלות שנים רבות לאחר מכן... המשמעות של התאר 'חסיד' בדברי חז"ל אינו מתייחס לאנשים שהולכים בדרך החסידות של הבעל שם טוב או לאנשים ששעבדו את המלך והלב שלהם והצליחו להגיע לאהבת השם, אלא מתייחס לאפן בו יהודי מתנהג במעשה בפעל - 'חסיד' הוא אדם שעושה לפנים משורת הדין, הוא עושה גם את מה שהוא לא חייב.

חלפו מאז הרבה שנים... המשג "חסיד" קבל משמעות נוספות. אבל נתחיל מהתחלה:

תורת החסידות החלה עוד בחבורות של הצדיקים הנסֵתרים בהנהגתם של רבי יואל ורבי אדם בעל שם. כמעט אף אחד לא הפיר אותם, ולכן קראו להם "נסֵתרים". הם היו קומץ של כמה עשרות צדיקים מפלאים, שהסתירו את גאונותם וגדלתם הרוחנית מפני המוני בני ישראל. הם התהלכו כמו אנשים כפריים פשוטים ועמי הארצות, והיו מחזקים את רוחם של היהודים הפזורים בנכר.

רק כאשר החליטו בשמים שהגיע הזמן, התגלה אחיה השילוני למורנו הבעל שם טוב והורה לו שהגיע הזמן להתגלות ולהפיץ את תורת החסידות בעולם כולו.

תקופה קצרה לאחר מכן, כבר התפרסם שמו ותורתו של הבעל שם טוב למרחקים, ואלפי תלמידים נהו אחריו. בדורות המאחרים יותר, וכך גם בדור שלנו, מאות אלפים הולכים לפי שיטת תלמידי הבעל שם טוב וממשיכי דרכו. כמו שאמרו בודאי יודעים, הבעל שם טוב לא חדש רק את תורת החסידות, אלא גם ובעקרה את דרכי החסידות.

תורת החסידות מבארת לאדם את מעלת הנפש האלקית, את אחדות ה' בעולם ועוד הרבה רעיונות חסידיים שמאירים את התורה והמצוות באור של שמחה והתלהבות.

אך כמובן, ש"לא המדרש עקר אלא המעשה". המטרה העקרית של למוד תורת החסידות היא שהלמוד יבוא לידי בטוי במעשה בפעל¹ וישפיע גם על הנהגה היום-יומית שלנו. זה בדיוק דרכי החסידות, שגם כשאנחנו הולכים², אחרי שסימנו ללמוד ויצאנו לשחק, לאכל, להתפלל - או כל פעלה אחרת, נעשה את זה כמו חסיד: "הולך חסיד, אוכל חסיד, ישן חסיד"³. וככה גם כל פעלה אחרת, כי חסיד זה לא רק בשעת הלמוד, אלא בכל רגע ורגע מהיום.

כאשר אדם לומד משהו, אפלו אם הוא הבין אותו לעמק ויכול להסביר אותו בצורה טובה גם לאחרים - זה עדין לא הוכחה שהוא באמת הפנים את מה שהוא למד וזה נעשה חלק ממנו.

בהקשר הזה הרבי מלך המשיח מביא במספר מקומות⁴ את הספור על פילוסוף מפרסם בשם אריסטו, שהיה אחד מגדולי חכמי יון ועסק רבות בלמוד הנהגות מדות מוסריות. הוא היה נחשב לחכם הגדול ביותר, וכאשר הוא היה יחד עם תלמידיו, הוא היה נוהג להתנזר ממאכלים לא בריאים, והתנהג באפוק ובעדינות. היו לו מעריצים רבים, ועד היום הוא נחשב לאחד מגדולי הפילוסופים שסללו את הדרך בפני חכמי הדורות שבאו אחריהם.

יום אחד, תלמידיו גלו אותו במקום סתר וראו כיצד הוא עסוק במעשים שהם בכלל לא האמינו שהוא מסגל לעשות! הוא הרי כל הזמן מלמד אותם כיצד צריך להתנהג, ומהי הנהגה מוסרית ראויה, ופתאום הם רואים אותו במצב כזה...

אבל אריסטו בעצמו לא ממש התרגש... הוא פנה לתלמידיו ואמר להם: "נו... עכשו אני לא אריסטו".

ככה זה באמת בלמוד של חכמות הגויים: כשהשכל לא משפיע על כח המעשה, יתכן שמישהו ילמד וידבר בצורה אחת, ויתנהג בפעל בצורה אחרת לגמרי. אבל כשלומד תורה, ובפרט כשלומד את תורת החסידות - התורה צריכה להשפיע על המעשים שלנו, שיהיו מתאימים לגמרי למה שאנחנו לומדים. לא מספיק שנלמד חסידות, אלא צריך גם שנתנהג בפעל בדרכי החסידות!

דַּרְךְ דו-סְטֵרִית

אָבֵל רַק רָגַע. בְּטַח אַתֶּם חוֹשְׁבִים עִכְשָׁו שֶׁרַק מִי שֶׁלָּמַד הֲרֵבָה חֲסִידוֹת זֶה מִשְׁפִּיעַ עָלָיו שְׂתִינְהַג כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ בְּדַרְכֵי הַחֲסִידוֹת, אָבֵל זֶה מִמָּשׁ לֹא נִכּוֹן.

אַתֶּם מִפְּרִים אֶת הַדַּרְךְ שְׁמוֹכִילָה מִהַבִּית שְׁלַכְּם לַתְּלִמוֹד תּוֹרָה? אוֹתָהּ הַדַּרְךְ עוֹשֶׂה בְּדִיוֹק גַּם אֶת הַפְּעֵלָה הַהַפּוּכָה - לּוֹקַחַת אוֹתָנוּ מִהַתְּלִמוֹד תּוֹרָה לְבֵית. לְמוֹד הַחֲסִידוֹת וְדַרְכֵי הַחֲסִידוֹת הֵם כְּמוֹ דַּרְךְ דו-סְטֵרִית.

מִצַּד אֶחָד, הַתְּכֵלִית וְהַמְטָרָה שֶׁל לְמוֹד הַחֲסִידוֹת, הִיא דַּרְכֵי הַחֲסִידוֹת, שֶׁנִּחְיָה חַיִּים שֶׁל הַתְּקַשְׁרוֹת פְּנִימִית לְקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתּוֹךְ שְׂמִיחָה וְחִיּוּת. מִצַּד שֵׁנִי, דַּרְכֵי הַחֲסִידוֹת גַּם יְכוּלִים לְקַחַת אוֹתָנוּ בְּדַרְךְ הַהַפּוּכָה - לְעֶזֶר לָנוּ לְהַגִּיעַ לְרָמָה גְבוּהָה יוֹתֵר בְּלִמּוֹד תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת, שֶׁנִּבְיָן טוֹב יוֹתֵר אֶת מַה שְׁאַנְחָנוּ לּוֹמְדִים.

יִשְׁנוּ פִּתְגָם חֲסִידִי, שֶׁהַשְׂמִיחָה הִיא לֹא מִצְוָה, אָבֵל הִיא יְכוּלָה לְרוֹמֵם אֶת הָאָדָם לְמִקּוֹם גְּבוּהָה שְׁאֵף מִצְוָה לֹא יְכוּלָה לְהֵבִיא אוֹתוֹ אֵלָיו. גַּם דַּרְכֵי הַחֲסִידוֹת זֶה כֵּן. חֵלֶק מִדַּרְכֵי הַחֲסִידוֹת זֶה דְּבָרִים שְׁלֹא חַיִּבִים לְעֲשׂוֹת עַל פִּי הַשְּׁלַחֵן-עֲרוּךְ, אָבֵל

הִיזְאַתָּ?

חֲסִידֵי אֲשַׁנּוּ

כְּבֵר כ-500 שָׁנָה לְפָנֵי הַתְּגַלּוֹת הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, פְּעֵלָה בְּאֲשַׁכְּנוּ (מְרֻכְז אִירוּשָׁה, בְּאֶזֶר שֶׁל צְרַפֶּת וְגֵרְמָנִיָּה) תְּנוּעָה יְהוּדִית נִרְחַבְתָּ שְׁכָנְתָה בְּשֵׁם 'חֲסִידֵי אֲשַׁכְּנו'.

גְּדוּלֵי תּוֹרָה אֵלוּ פָּעְלוּ בְּמִקְבִּיל לְזִמְנֵן שֶׁל רִש"י וּבַעֲלֵי הַתּוֹסְפוֹת, וּבֵין הַבּוֹלְטִים שֶׁבָּהֶם נִמְנוּ רַבֵּי יְהוּדָה הַחֲסִיד שֶׁחִבֵּר אֶת 'סֵפֶר חֲסִידִים' וְרַבֵּי אֶלְעָזָר מִגְּרַמְיִיזָא, שֶׁחִבֵּר אֶת סֵפֶר 'הַרוֹקַח'.

אֲנִשֵּׁי חֲסִידוֹת אֲשַׁכְּנוּ נִהְגוּ בְּמִנְהַגֵי חֲסִידוֹת וּפְרִישׁוֹת מִיְחָדִים, וְהַכְּתָבִים שֶׁהוֹתִירוּ אַחֲרֵיהֶם מֵהוּיִם בְּסִיס חָשׁוּב לְנִקְדוֹת רְבוֹת בְּהִלְכָה וּבְמַחֲשָׁבָה, וְהֵם מוֹכָאִים רְבוֹת גַּם בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוֹת, וּבְרֵאשֵׁם בְּסֵפֶר הַתְּנַיָּא.

הַכְּנוּי 'חֲסִידֵי אֲשַׁכְּנו' נוֹסֵף רַק לְאַחַר הַתְּגַלּוֹת תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת, וְזֹאת כְּדִי לְהַבְדִּיל בֵּין הַתְּנוּעוֹת.

כאשר עושים אותם - הם מעניקים לנו את הכח לעבודת השם ומשפיעים עלינו בצורה עמקה, יותר מהרבה מצוות אחרות.

אדמו"ר הרי"צ התבטא פעם, כי דרכי החסידות הם 'נחלה בלי מצרים'⁵. משמעות הדבר היא, שדרכי החסידות עוזרים לנו להגיע למצב שבו שום דבר לא מגביל ועוצר אותנו. הליכה בדרכי החסידות מסירה מאתנו את כל הדברים שמפריעים לנו, ומעניקה לנו את הכח להתעלות מעלה מעלה בהתקשרות לרבי ובדבקות בקדוש ברוך הוא.

דרכי החסידות והחסידים

לפעמים אפשר לטעות ולבלבל בין המשגים 'דרכי החסידות' ו'דרכי החסידים'. אבל למרות שהם משגים מאוד דומים, יש הבדל מהותי ביניהם:

דרכי החסידות - הם הדברים שהחסיד עושה כלפי עצמו, כדי לחזק ולשפר את הנהגתו האישית שתהיה מתאימה יותר למי שלומד את תורת החסידות. אחת הדגמאות שאדמו"ר הרי"צ מביא לחסיד שעסק בעקר בדרכי החסידות, היא מהמלמד והמשפיע החסידי ר' אבא מצ'אשניק, שהיה מזקני החסידים אבל אהב להתבודד, ועסק בלמוד תורת החסידות ובדרכי החסידות בעקר עם עצמו, ופחות עם הסביבה.

דרכי החסידים - הם הדברים שהחסיד עושה כדי להאיר את הסביבה. שהבית יהיה חסידי, שבני המשפחה ינהגו בדרך החסידות, שהתלמידים שלומדים יחד אתי בפתח והילדים של השכנים במקום שאני גר - ובעצם כל מי שאני בא אתו במגע - גם הוא יאיר בדרך החסידות.

הנהגה כזו, היא הנהגה של 'גר להאיר', כי חסיד הוא פנאסי.

אחת הדגמאות הבולטות להנהגה של 'דרכי החסידים', היה המחנך החסידי הנודע, ר' חנוך הענדל קוגל, שמסר את נפשו ואת כחותיו עבור חנוך צעירי החסידות, על מנת ללמד אותם ולהדריך אותם בדרכי החסידות⁶.

רַבְּנוּ הַזְּקֵן אָמַר: "גִּנְבּוּ הוּא לֹא מִי שְׂיָכוּל לִגְנוֹב, אֲלֵא מִי שְׂגוֹנֵב בְּפִעַל. לְמַדָּן אֵינוֹ זֶה שְׂיֹדֵעַ לְלַמֵּד, אֲלֵא זֶה שְׂלוֹמֵד. חֶסֶד אֵינוֹ זֶה שְׂיָכוּל לְהִיּוֹת חֶסֶד, אֲלֵא מִי שְׂמַתְנֵהוּ בְּפִעַל לְפִי דְרָכֵי הַחֲסִידוֹת".

בְּאַחַת הַהֲתוּעָדוֹת שֶׁל אֲדָמוֹר הַרַ"ב שָׁאַל אֶחָד הַחֲסִידִים: חֶסֶד מֵהוּ?
עֲנָה לוֹ הַרְבֵּי: חֶסֶד הֵנוּ "פְּנִסָּאִי".

בְּשָׁנִים עָבְרוּ, הָיוּ פְּנִסֵי אוֹר קְבוּעִים בְּמִקוּמוֹת שׁוֹנִים בְּעִיר, וּבְשָׁעוֹת הָעֶרֶב הָיָה אִישׁ מִיָּחָד, הַמְצִיד בְּמוֹט אָרֶךְ שֶׁבְּרָאשׁוֹ גָּלַת אֵשׁ, מְדַלֵּקֶם. לְאִישׁ זֶה קָרְאוּ "פְּנִסָּאִי".

שָׁאַל הַחֶסֶד: "מָה הַדִּין כְּשֶׁהַפִּנֵּס קְבוּעַ בְּמִדְבַּר שְׂמָמָה?"
עֲנָה לוֹ הַרְבֵּי: "הָרִי, שְׂאֵף שָׁם יֵשׁ לְהַדְלִיק אֶת הַפִּנֵּס, כְּדֵי שְׂכַלֵּם יָדְעוּ וַיִּרְאוּ שֶׁהַמְּקוֹם הֵנוּ מְדַבֵּר שְׂמָמָה, וְכֵדִי שֶׁהַשְּׂמָמָה תִּתְבַּיֵּשׁ בְּפָנָיו אִוֵּר הַפִּנֵּס".

חֲזַר הַחֶסֶד וְשָׁאַל: - הַאֲמַנְם זֶהוּ חֶסֶד?

הַתְּבוּנָה הַרְבֵּי שָׁעָה קָלָה וְעֲנָה: "אֲכֵן זֶהוּ חֶסֶד".

הָעִיר שׁוּב הַחֶסֶד: - אֵינְנִי רוֹאֶה אֶת הַפִּנֵּס אוֹתוֹ יֵשׁ לְהַדְלִיק.

עֲנָה לוֹ הַרְבֵּי: מִכָּאן שְׂאֵינְךָ "פְּנִסָּאִי".

שָׁאַל שׁוּב הַחֶסֶד: כִּיצַד נַעֲשִׂים פְּנִסָּאִי?

עֲנָה לוֹ הַרְבֵּי: "יֵשׁ לְהַתְחִיל מֵעֲצָמוֹ, לְצֵאת מִחֲמַרְיוֹתוֹ וּלְרַחֵץ אֶת עֲצָמוֹ. בְּשָׁעָה שֶׁהָאָדָם חֲמָרִי, נִתְקַל הוּא תְּמִיד בְּחֲמַרְיוֹת, וְכִשְׂמִזְדַּכְכִּים - רוֹאִים גַּם אֶת עֲדִינוֹתוֹ שֶׁל הַזּוֹלָת".

מִתְאֵוֵר זֶה נִתֵּן לְרֵאוֹת, שְׂאֲכֹן הָעֵקֶר שֶׁל "חֶסֶד" הוּא לְהִיּוֹת פְּנִסָּאִי וּלְהַשְׁפִּיעַ עַל הַזּוֹלָת, אֲבָל כְּדֵי לְהַגִּיעַ לָזֶה - יֵשׁ קֶדֶם לְעֵסֶק בְּדְרָכֵי הַחֲסִידוֹת, לְנִקּוֹת וּלְזַכּוֹת אֶת עֲצָמוֹ, וְכֵן נִתֵּן לְהַגִּיעַ גַּם לְתַכְלִית וּלְמִטְרָה שֶׁל דְרָכֵי הַחֲסִידוֹת וְדְרָכֵי הַחֲסִידִים, לְהַשְׁפִּיעַ וּלְהָאִיר גַּם אֶת הַסְּבִיבָה, עַד שֶׁגַּם הִיא תִּהְיֶה מוֹכֵנָה לְבִיאַת מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, תַּכְףּ וּמְיָד מִמֶּשׁ!

הַפֶּקֶדָה לַה לְאַחֲרָתָי

• התאָר "חֶסֶד" בְּדַבְרֵי חַז"ל מְתִיחַס לְאָדָם שֶׁמִּתְנַהֵג "לְפָנִים מִשׁוֹרֵת הַדִּין" וְעוֹשֶׂה גַם אֶת מַה שֶּׁהוּא לֹא חַיָּב.

• הַבְּעַל שֵׁם טוֹב וְרַבּוּתֵינוּ נְשִׂיאֵינוּ מִמְשִׁיכֵי דַרְכוֹ, חֲדָשׁוּ לֹא רַק אֶת תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת, אֲלָא גַם אֶת דַּרְכֵי הַחֲסִידוֹת.

• הַמַּטְרָה הָעֶקְרִית שֶׁל תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת - שֶׁהִיא תְּבֹא לַיָּדֵי בְּטוֹי בְּמַעֲשֶׂה בְּפֶעַל, שֶׁנִּתְנַהֵג כְּפִי שְׁמֵתָאִים לְמַה שֶׁלְּמַדְנּוּ.

• לְדַרְכֵי הַחֲסִידוֹת יֵשׁ כַּח גַּם לְעֲשׂוֹת אֶת הַפְּעֻלָּה הַהַפּוּכָה: לְהַכְשִׁיר אוֹתְנוּ לְהִיּוֹת רְאוּיִים לְקַלֵּט וּלְהַפְנִים אֶת הָאוֹר שֶׁל תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת.

• עַל אֵף שֶׁדַּרְכֵי הַחֲסִידוֹת אֵינָן מְצוּוֹת שְׁאֵנוּ מְחַיְבִים בָּהֶם, יֵשׁ לָהֶם כַּח לְהַבִּיא אוֹתְנוּ לְדַרְגָּה רוּחֲנִית נְעֻלִית בְּיוֹתֵר, וּלְגַרְמֵ לְכַף שְׁלֵא יִהְיוּ לָנוּ מְנִיעוֹת וְהַפְרָעוֹת בְּעֵבֻדַת הַשֵּׁם.

• "חֶסֶד הוּא פְּנִסְאִי" וְהוּא עוֹסֵק בְּטוֹבַת זולתו וּמְאִיר אֶת הַסְּבִיבָה. הָעֵסוּק לְהִיּוֹת "נֵר לְהָאִיר" וּלְהַשְׁפִּיעַ עַל הַזּוֹלַת נִכְלָל בְּ"דַרְכֵי הַחֲסִידִים", וְאֵלּוּ הָעֵסוּק כְּלָפֵי פָּנִים, לְנַהֵג בְּאַפְּן הַמִּתְאָיִם לְחֶסֶד - מְכַנֶּה בְּשֵׁם "דַּרְכֵי הַחֲסִידוֹת".

• כְּדֵי לְהַצְלִים בְּ"דַרְכֵי הַחֲסִידִים" צְרִיךְ לְהַקְדִים אֶת הָעֵסוּק בְּ"דַרְכֵי הַחֲסִידוֹת", וּלְעַסֵּק עִם עֲצָמוֹ.

(1 שיחת י"ט כסלו תשכ"ב, סעיף מ"ב, על יסוד המבואר בקונטרס עץ החיים פכ"ב ואילך. 2) התוועדות תשמ"ו, חלק ב' עמוד 79. 3) היום יום, ח' אייר. 4) שיחת שבת פרשת מקץ תשל"א, ועוד. 5) ספר השיחות תש"ח, עמוד 171. 6) על פי ספר השיחות תש"ו, עמוד 5. ועוד. 7) שיחת ש"פ קרח תש"א סעיף ו', ספר השיחות עמוד 136. התבאר בשיחת י"ג תמוז תשכ"ב.

אמיתים

מהו ה'קן' של יהודי? מה המקור ממנו מגיעה הנשמה שלנו? נכון מאוד, הקדוש ברוך הוא.

יהודי יכול ללמד תורה, להתפלל, לקיים מצוות ולעשות את כל הדברים הטובים, משום שהוא רוצה שיהיה לו טוב. הוא יודע שכל העולם שיה לקדוש ברוך הוא, והוא רוצה לזכות לכתיבה וחתימה טובה, הוא רוצה לזכות לשפע ברכות, אז הוא מקיים את רצון השם.

יש יהודי בדרגה גבוהה יותר, שמקיים את רצון השם כי הוא באמת מבין שזו האמת, והוא רוצה להיות מחבר אל האמת האלקית, וזה מצין. אבל עדין – למה הוא מקיים מצוות? כי הוא רוצה, כי הוא מבין שזה מה שטוב ונכון.

אצל חסיד זה אחרת לגמרי.

חסיד הוא יהודי כזה שעובד את הקדוש ברוך הוא כי אין לו מציאות משל עצמו. הוא עובד את השם לא בשביל להרויח משהו, אלא רק בגלל שכך הוא רצון השם.

חסיד שמצליח להגיע לדרגה כזו, לא פלא שיש לו אהבת ישראל, ולא פלא שיש לו מסירות נפש כדי להטיב לזולת ולהאיר את העולם בדרך החסידים, ולהכין את העולם כלו לקבלת פני משיח צדקנו.

איזהו חסיד?

בפרקי אבות נאמר: "רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה, זוכה לדברים הרבה... ומלבשתו ענוה ויראה, ומכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן".

מה פרושו של התאר חסיד, שמופיע כבר במשנה?

על כך מפרשים רש"י ורבינו עובדיה מברטנורא, שהפונה היא שאדם שלומד תורה לשמה, זוכה לכך שקיים המצוות שלו לא יהיה רק כדי לצאת ידי חובה, אלא הוא ינהג גם 'לפנים משורת הדין', כלומר – מעבר למה שהוא חייב.

למעשה, התאר 'חסיד' נעלה יותר אפילו מהתאר 'צדיק'.

בספר התניא² אדמו"ר הזקן מסביר באופן עמוק יותר את המשמעות של התאר 'חסיד', על פי מה שכתוב בספר הזהר: "איזהו חסיד? – המתחסד עם קונו, עם קו דיליה".

הקן, הוא המקור שבו מתחילים החיים החדשים של כל הצפורים. לצורך מה צפור בונה קן? כדי להטיל שם את הביצים, עליהם היא תוכל לדגור בבוא הזמן, עד היום בו יבקעו האפרוחים מהביצה ויזכו לחיים חדשים משלהם.

1 בתחילת פרק ו'. 2 בפרק י'.